

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 Рс 275020 20 Рев
Бања Лука, 11.03.2021. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Б.А., кога заступа пуномоћник М.М. адвокат из Б.Л., против тужених 1. ЈУ Ц.з.с.р. Б.Л., кога заступа пуномоћник С.В., адвокат из Б.Л. и 2. В.С. из Б.Л., коју заступа пуномоћник М.А., адвокат из Б.Л., ради заштите права из радног односа, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 275020 19 Рсж од 07.05.2020. године, на сједници вијећа одржаној дана 11.03.2021. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјев туженог ЈУ Ц.з.с.р. Б.Л., за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 438,75 КМ, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 275020 17 Рс од 26.09.2019. године, тужбени захтјев тужитеља је дјелимично усвојен те је: утврђено да је тужени ЈУ Ц.з.с.р. Б.Л. (у даљем тексту: првотужени) извршио мобинг над тужитељем тако што је од августа 2014. године па до друге половине 2017. године у дужем временском периоду предузимањем радњи нефизичког узнемиравања на начин да је континуирано вршена ревизија његовог рада и урађених предмета које је завршавао у складу са прописима у правилима струке, успораван му процес рада тако што су му често без основа враћани завршени предмети на поновни рад, био је једини радник над којим је вршена ревизија боловања, незаконито је дисциплински кажњаван, без основа су му слана упозорења да постоје услови за отказ Уговора о раду, вођен је поступак и предузимане радње према странкама за које је само тужитељ био овлаштен као водитељ поступка, странкама, медијима и државним органима изношене неистине и тешке оптужбе на рачун тужитеља чиме је директно наштетио тужиочевом угледу, части, психичком и физичком здрављу, те довео до деградације његових радних услова и његовог радно професионалног статуса; наложено првотуженом да убудуће не чини мобинг и дискриминацију према тужитељу, те је првотужени обавезан да тужитељу надокнади нематеријалну штету, на име душевних болова због умањења животне активности у износу од 1.000,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 26.09.2019. године до исплате, као и да му надокнади трошкове парничног поступка у износу од

2.650,00 KM. У преосталом дијелу, тужбени захтјев да се утврди да је првотужени вршио дискриминацију према тужитељу, те захтјев за накнаду штете због претрпљеног страха, те душевних болова због умањења животне активности преко досуђеног износа, као и захтјев за накнаду трошкова поступка преко досуђеног износа, су у односу на првотуженог одбијени. У односу на тужену В.С. (у даљем тексту: друготужена), тужбени захтјев је одбијен у цјелости. Обавезан је тужитељ да друготуженој надокнади трошкове парничног поступка у износу од 2.350,00 KM, а у преосталом дијелу, преко досуђеног износа, захтјев друготужене за накнаду трошкова поступка је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 Рс 275020 19 Рсж од 07.05.2020. године, жалба првотуженог је дјелимично усвојена и првостепена пресуда преиначена у дијелу којим је наложено овом туженом да убудуће не чини дискриминацију према тужитељу, тако што је захтјев у овом дијелу одбијен. У осталом дијелу жалба првотуженог је одбијена и првостепена пресуда, у преосталом досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари и трошковима парничног поступка, потврђена. Жалба тужитеља је усвојена (правилно би било: дјелимично усвојена) и првостепена пресуда, у оспореном одбијајућем дијелу одлуке о накнади нематеријалне штете, преиначена тако што је првотужени обавезан да тужитељу, на име накнаде штете због мобинга исплати износ од 3.000,00 KM, умјесто ранијег износа од 1.000,00 KM, док се у осталом дијелу жалба одбијена и првостепена пресуда, у преосталом одбијајућем дијелу одлуке о главној ствари и трошковима поступка, потврђена. Поред тога, жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда, у оспореном одбијајућем дијелу у односу на друготужену, потврђена. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове жалбеног поступка.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељ, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију првотужени предлаже да се изјављена ревизија одбаци као недозвољена или да се иста одбије као неоснована.

У одговору на ревизију друготужена такође предлаже да се изјављена ревизија одбаци као недопуштена или да се иста одбије као неоснована.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се утврди да су тужени је над њим, као запосленом код првотуженог, вршили дискриминацију и мобинг, радњама које су ближе означене у изреци првостепене пресуде; да се наложи забрана вршења дискриминације и мобинга; те захтјев за накнаду нематеријалне штете, по основу душевних болова због умањења животне активности у износу од 3.000,00 KM и на име претрпљеног страха у износу од 1.500,00 KM.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да је тужитељ запослен код првотуженог од 2004. године; да је посао првобитно обављао као волонтер у периоду од три мјесеца, те као приправник у периоду од 12 мјесеци; да је 01.12.2006. године закључио Уговор о раду на неодређено вријеме; да је последњи уговор закључио 24.08.2018. године; да је анексом уговора о раду на неодређено вријеме од 13.06.2018. године тужитељ распоређен на послове у Одјељењу

за ..., на послове насиља у породици; да се тужитељ дана 03.11.2014. године обратио Градоначелнику Града Б.Л. са молбом за заштиту од мобинга са приједлогом да се против друготужене, као директора, покрене дисциплински поступак; да је против тужитеља обустављена истрага Наредбом Окружног тужилаштва због кривичног дјела обљубе злоупотребом положаја због недостатка доказа о учињеном кривичном дјелу; да се у емисију АТВ О.ј.С од 16.04.2015. године телефонски јавила С.Б. која је изнијела наводе о злостављању дјеце од стране тужитеља и његовој одговорности за непровођење поступка усвојења; да су С.Б. и М.Б. потписали изјаву код нотара у вези поступања друготужене у поступку усвојења дјеце; да је против тужитеља вођен дисциплински поступак и коначним рјешењем му је изречена новчана казна у износу од 20% од основне плате у трајању од три мјесеца; да је рјешење Дисциплинске комисије поништено у судском поступку који је вођен код Основног суда у Бањој Луци под бројем 71 0 Рс 243618 16 Рс од 21.07.2017. године; да је првотужени вршио провјере да ли је поступак привремене неспособности за рад тужитеља спроведен у складу са законом; да је 27.12.2016. године директору ДЗ у Б.Л. поново достављен захтјев за испитивање оправданости боловања тужитеља; да је тужитељ био на боловању у периоду од 20.04.2017. године до 28.02.2018. године; да је од стране ДЗ Б.Л. достављено обавјештење да је Комисија за ревизију боловања тужитеља утврдила да тужитељ у периоду од 01.01.2017. године није пацијент ове установе; да је 19.06.2017. године од стране Фонда тужитељ обавјештен да је поступак утврђивања његове привремене неспособности за рад спроведен у складу са законом; да у 2016. години за друге раднике првотуженог није тражена провјера кориштења боловања; да је пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Мал 210384 15 Мал од 26.01.2018. године одбијен захтјев тужитеља против туженог ИД Е.б.п. д.о.о. Б.Л. за накнаду нематеријалне штете због клевете; да је захтјев дјелимично усвојен у односу на тужену М.Ћ. и да је ова тужена обавезана да тужитељу надокнади нематеријалну штету у износу од 2.500,00 КМ, због изношења чињеница везаних за усвојење С. и С.Б. на порталу Б.РС од 15.03.2017, 21.03.2017. и 19.06.2017. године, те чланака са портала ... БН и Б.Л...; да је пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 Мал 241642 16 Мал од 22.01.2019. године у том предмету тужена В.С. обавезана да тужитељу надокнади нематеријалну штету због повреде части и угледа у износу од 3.000,00 КМ, а због изношења на сједници Скупштине Града Б.Л. дана 01.04.2016. године; да су свједоци И.Б. и З.У. потврдили да је друготужена инсистирала на вођењу поступака против тужитеља, иако јој је од стране запослених указивано да не постоје елементи дисциплинске одговорности; да су свједоци Д.Б.Р. и Д.Б. у исказу потврдиле да је друготужена имала негативан став према тужитељу и да је отворено показивала нетрпељивост, те да је сматрала да тужитељ не може радити са дјецом, да их злоставља и ради на штету дјеце.

На основу тако утврђеног чињеничног стања, те утврђујући да је тужба тужитеља благовремена у смислу члана 13. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број 59/09 и 66/16, у даљем тексту: ЗЗД), првостепени суд је закључио да тужитељ није доказао да је стављен у неравноправан положај због једног од забрањених основа из члана 2. ЗЗД и да није учинио вјероватним околности које су разлог за дискриминацију односно различито поступање, слиједом чега је захтјев да се утврди постојање дискриминације одбио. У погледу захтјева за утврђење постојања мобинга, првостепени суд је закључио да је тужитељ учинио вјероватним да је вршен мобинг на начин описан у тужбеном захтјеву и да је слиједом тога основан и дио захтјева да се наложи првотуженом да не врши даљи мобинг и дискриминацију према тужитељу. Одлучујући о захтјеву за накнаду нематеријалне штете, првостепени суд је закључио да је исти основан, да је вјештак медицинске струке утврдио умањење животне активности

код тужитеља од 20%, слиједом чега је досудио тужитељу по том основу износ од 1.000,00 КМ, на темељу одредбе члана 200. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број: 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89, те „Службени гласник Републике Српске“, број 19/93, 3/96, 39/03 и 74/04 - у даљем тексту: ЗОО), док је захтјев за накнаду нематеријалне штете преко досуђеног износа одбио. У односу на друготужену, првостепени суд је захтјев тужитеља у цјелости одбио, налазећи да иста није пасивно легитимисана.

Одлучујући о жалбама странка, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења првостепеног суда, као и закључак да тужитељ у овој парници није доказао тврдње да је дискриминисан, јер да ни са степеном вјероватноће није доказао да су неке од радњи вршене због супростављених политичких орјентација тужитеља и друготужене, па је становишта да је правилно одбијен захтјев тужитеља за утврђење да је дискриминисан. Како, дакле, није утврђено постојање дискриминације, становишта је да је захтјев тужитеља требало одбити и у дијелу забране дискриминације убудуће, па је жалбу првотуженог дјелимично усвојио и првостепену пресуду у овом дијелу преиначио, тако што је захтјев тужитеља у овом дијелу одбио. У односу на одлуку о накнади нематеријалне штете, другостепени суд налази да код одмјеравања накнаде штете због мобинга вјештачењем није потребно утврђивати трајање и интензитет душевних болова, већ се да се налаз вјештака цијени као доказ да ли је мобинг утицао на психичку сферу тужитеља. Утврђујући, на темељу података из налаза вјештака медицинске струке, да је у конкретном случају код тужитеља мобинг изазвао нелагодност и несигурност, а касније анксиозност и депресивност, због чега се тужитељ обраћао психијатру, а касније и ендокринологу, јер је дошло до погоршања психичког здравља и тјелесног оштећења које се манифестовало кроз енорман губитак тјелесне тежине, а касније кроз поремећај инсулинске вриједности, другостепени суд, имајући у виду да је на име накнаде нематеријалне штете, тужитељ затражио исплату укупног износа од 5.000,00 КМ, је закључио да је адекватна накнада у износу од 3.000,00 КМ, па је дјелимичним усвајањем жалбе тужитеља, првостепену пресуду преиначио тако што је умјесто ранијег износа досудио накнаду у износу од 3.000,00 КМ. Другостепени суд је прихватио правилним закључак првостепеног суда да друготужена није пасивно легитимисана у овој парници. Из наведених разлога, другостепени суд је жалбе странака у осталом дијелу одбио и првостепену пресуду, у преосталом дијелу, потврдио.

Другостепена пресуда, у оспореном одбијајућем дијелу, је правилна и законита и ревизионим наводима није доведена у озбиљну сумњу.

Тужитељ је у овој парници кумулирао више антидискриминацијских тужби тако што се његов захтјев састоји од тужбе за утврђење дискриминације (деклараторни антидискриминацијски захтјев), тужбе за забрану (прохибитивни захтјев) и тужбе за накнаду штете, сагласно одредби члана 12. став 1. под а), б) и ц) ЗЗД. При томе, у наводима тужбе, тужитељ истиче да су тужени вршили дискриминацију тако што су га довели у неравноправан положај у односу на остале запослене. Дискриминација се може појавити у различитим облицима, постоје елементи „преклапања“ између појединих облика дискриминације, а у конкретном случају тужитељ се позива на мобинг као облик кршења људских права.

Побијаном пресудом је утврђено вршење мобинга над тужитељем од стране првотуженог, забрањено је вршење мобинга убудуће, те је на име накнаде штете тужитељу досуђен износ од 3.000,00 КМ. У том дијелу побијана пресуда није предмет

испитивања по ревизији, па се правилношћу и законитошћу побијане пресуде у том дијелу овај суд не може ни бавити.

Супротно ревизионим наводима, као адекватна накнада за претрпљену нематеријалну штету, узроковану мобингом, тужитељу је правилно досуђен износ од 3.000,00 КМ, односно правилно је преко тог износа захтјев тужитеља одбијен.

Мобинг представља кршење људских права уз примјену метода дискриминације, што резултира повредом достојанства, интегритета, части и угледа личности. Наиме, усљед повреде личног права на достојанство на раду штета се састоји у самој повреди достојанства на раду, повреди права личности, а изведеним доказима (саслушањем странака, свједока и провођењем медицинског вјештачења) се утврђује повезаност између прогањања на радном мјесту и стања радника, израженост симптома, процјена настале штете, односно у којој мјери је нарушена квалитета живота оштећеног.

У конкретном случају, код тужитеља мобинг је изазвао нелагодност и несигурност, а касније анксиозност и депресивност, због чега се тужитељ обраћао психијатру, а касније и ендокринологу, јер је дошло до погоршања његовог психичког здравља и тјелесног оштећења које се манифестовало кроз енорман губитак тјелесне тежине, а касније кроз поремећај инсулинске вриједности, те овај суд цијени да је досуђени износ од 3.000,00 КМ адекватан висини нанесене штете (одредба члана 200. ЗОО), па се не могу прихватити ревизиони наводи којима се приговара висини досуђеног износа.

Ревизионим наводима тужитељ приговара и закључку из побијане пресуде, да у конкретном случају није доказано постојање дискриминације.

Тужитељ у наводима тужбе, а ни приликом саслушања у својству парничне странке, се није ни позивао на то да је у односу на друге раднике првотуженог у неравноправан положај стављен због једне од забрањених основа, из одредбе члана 2. став 1. и члана 19. Закона о раду ("Службени гласник Републике Српске", бр. 1/16 и 66/18, даље ЗР). Тужитељ се тек у жалби, што понавља и у ревизији, позвао на супростављене политичке ставове између њега и друготужене, не појашњавајући о чему је тачно ријеч, али те наводе није доказао, јер у том правцу није ни изводио доказе пред првостепеним судом. Поред тога, у односу на мобинг, као феномен злостављања на послу, код којег није пресудна веза са одређеном дискриминацијском основом, код дискриминације заштићени основи представљају кључни елемент дискриминације и различито третирање особа постаје дискриминација само уколико се заснива на једном од заштићених основа (по основу расе, језика, вјере, етничке припадности и др.), али наведено у односу на упоредну групу (остале запослене код првотуженог), што значи да се тужитељ не може са успјехом позивати на разлике између њега и друготужене.

Због наведеног, правилно је одбијен захтјев тужитеља за утврђење постојања дискриминације, чиме нема ни основа за налагање забране вршења дискриминације убудуће.

Нису основани ни ревизиони наводи, којима се спори правилност закључка нижестепених судова, о помањкању пасивне легитимације на страни друготужене, која је у спорном периоду обављала функцију директора првотуженог и која је извршила радње мобинга.

И према оцјени овога суда послодавац је пасивно легитимисан у поступку за остваривање судске заштите због злостављања на раду и само он може бити тужен, без обзира ко је извршилац радњи мобинга, док физичко лице као извршилац злостављања (за разлику од узнемиравања по основу дискриминације) није пасивно легитимисано. Наведено произлази и из одредаба члана 24. став 6. и 25. став 1. ЗР, на које законске одредбе су се позвали и нижестепени судови, а према којим законским одредбама је послодавац дужан да предузме правовремене и ефикасне мјере с циљем спречавања мобинга, док у случају утврђења дискриминације на раду (мобинга) одговара послодавац.

Из изложеног, изјављену ревизију је ваљало одбити, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, даље: ЗПП).

Захтјев првотуженог, за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 438,75 КМ је одбијен, јер се не ради о нужном трошку, у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић